Анастасія Вегеш
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»

ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЬОГО АНТРОПОНІМІКОНУ В РОМАНАХ ПРО УПА АНДРІЯ КОКОТЮХИ

Боротьба за Україну, її цілісність випадала на долю не одного покоління українців. Сьогодні страшні події розгортаються на Сході нашої держави. Росія намагається загарбати споконвічні українські території, а на захист домівок стають найкращі. І так було завжди. На захист своєї території в роки Другої світової війни став Захід.

Український повстанський рух у роки Другої світової війни – важлива тема, до якої все частіше повертаються сучасні письменники. У післямові до роману «Чорний ліс» А. Кокотюха пише: «Проте актуальна українська історична наука нині впритул наближає нас до того, що відбувалося в Україні під час Другої світової війни насправді. А саме: запекла війна між двома окупаційними для українців і однаково тоталітарними режимами – нацистським та комуністичним. І не менш запекла національно-визвольна війна українського народу проти обох режимів» [8, с. 296].

Подіям 40 – 50-их років XX ст., боротьбі українських повстанців присвятили свої твори відомі письменники. Об’єктом нашого дослідження були романи: «Вогненні стовпи» Р. Іваничука, «Нація» М. Матіос, «Троща» В. Шкляра, «Червоний» А. Кокотюхи, «Століття Якова», «Соло для Соломії» В. Лиса. Цій темі присвячена також трилогія А. Кокотюхи «Чорний ліс», «Багряний рейд», «Біла ніч». Автор «занурює читача в бурхливе й повне небезпек життя українського повстанця в умовах нової радянської дійсності, урешті, розгортає широке тло подій завершального етапу війни. …Це дає можливість читачеві позбутися багатьох стереотипів, що засновані на радянських міфах про Другу світову війну, зокрема про «українсько-німецьких націоналістів» та радянських визволителів, і головним чином – сприйняти історію в усій її складності й багатоманітності без бінарного поділу на своїх і чужих» [11, с. 6]. Тема УПА привернула і нашу увагу, але предметом нашого зацікавлення є назви героїв трилогії.

Літературно-художні антропоніми є важливою складовою твору, адже саме в назву героя автор укладає величезний характеристичний потенціал, нанизує численними аналогіями, символічністю, конотаціями. Детальний комплексний аналіз літературно-художньої антропонімії певного періоду дозволяє виявити індивідуально-стильові особливості творення власних назв персонажів й окреслити інтегральні та диференційні тенденції в розвитку літературно-художньої антропонімії, зумовлені естетичними та іншими екстралінгвальними чинниками. Дослідження функціонально-стилістичних особливостей літературно-художніх антропонімів творів українських письменників відобразилися в дисертаційних роботах та величезній кількості наукових статей (Л. Белей, Е. Боєва, Н. Бербер, Т. Гриценко, Г. Лукаш, Ю. Карпенко, Л. Кричун, О. Климчук, М. Максимюк, Л. Масенко, М. Мельник, О. Сколоздра, А. Соколова, Г. Шотова-Ніколенко та ін.).

Мета нашого дослідженні – описати літературно-художні антропоніми, що функціонують на сторінках трилогії А. Кокотюхи, наше завдання – з’ясувати їхнє походження, визначити характеристичний потенціал, роль у розкритті сюжету.

Методи дослідження зумовлені специфікою онімного матеріалу, який потребує системного підходу і використання традиційного описового методу і його основних прийомів: спостереження, інтерпретації та узагальнення. Функційне навантаження літературно-художніх антропонімів визначено методом контекстуального аналізу. Літературно-художню антропонімію не можна розглядати ізольовано від конкретних культурно-історичних умов, тому ми вдавалися до використання прийомів культурно-історичної інтерпретації.

Роль літературно-художніх антропонімів у творах А. Кокотюхи вже висвітлювалася нами, коли ми досліджували характеристичні оніми з роману «Червоний» [3]. Роман названий справжнім прізвищем героя, а в трилогії сюжет пов'язаний із повстанцем на псевдо Східняк.

Головний герой усіх трьох романів має справжнє ім’я і прізвище – *Максим Коломієць*. Він, колишній міліціонер з Миргорода, відбуває покарання на зоні, очолює диверсійну групу, згодом опиняється в лавах УПА. «Коломієць проходить шлях від людини, котра має для радянської влади в кишені дулю, до воїна, що тримає в руках зброю

та готовий застосувати її проти ворогів своєї країни, хай би ким вони були» [7, с. 283].

Доантропонімна семантика імені та прізвища героя розкривається в трилогії. Ім'я *Максим* латинського походження означає «найбільший» [12, с. 206]. Герой був відважним, винахідливим, про його подвиги складали легенди, його поважали, шанували свої. Та, напевно, інформаційний заряд імені розкривається повніше, коли дізнаємося, що Максима найбільше бояться радянські партизани, а його ліквідація стає пріоритетною для НКВС («*Майор Полинін не мав наміру афішувати свій особистий інтерес у полюванні на хорунжого Східняка. Та все ж офіцерам повідомив про пріоритет: знищення найактивніших командирів так званої Української повстанської армії всіма силами й засобами. Тож Максим Коломієць, міліціонер-зрадник, лишається поки головним кандидатом*» [7, с. 40]).

Прізвище *Коломієць* – звичайне українське прізвище, «яке апріорі стає характеристичним у сенсі національної ідентифікації персонажа», «творить нейтральне національне тло твору» і «вимагає від письменника застосування певних мовностилістичних прийомів, здатних перетворити національно нейтральний, лише ідентифікуючий літературно-художній антропонім у характеристичний» [2, с. 20]. Здавалося б, що таке прізвище мав би мати українець-західняк, якщо брати до уваги топонім Коломия (містечко на Івано-Франківщині), від якого могло утворитися прізвище. Але прізвище належить східняку. За словником Б. Грінченка дізнаємося, що коломиєць має значення *добувач солі, торговець сіллю*. Прізвище досить поширене в Україні і пов'язується з найменуванням промислу. До речі, Коломия також відома своїми соляними копальнями (ямами, колами) – коломиями. Може, на наш погляд, бути зв'язок і з коломийками – народними пісеньками, а також танцем, де основна фігура – коло.

В основі прізвища головного героя є *коло*. А коло – «символ сонця, неба, символ повернення від множинності до одиничності, символ нескінченності, вічності, довершеності, досконалості, внутрішньої єдності. Оточені колом предмети, з одного боку, символізують обмеженість, а з іншого – захист від небезпеки, яка існує в навколишньому світі» [4, с. 166].

Як бачимо, літературно-художній антропонім Коломієць має потужний інформаційний заряд. Максим зумів поріднитися з

повстанцями Волині, організувати загони, рушити на схід. Він, колишній радянський міліціонер, пройшовши через різні випробування, удосконалився, переконався в правоті упівців. Він став колом, що об'єднало захід і схід в одній меті – захистити від біди.

Українські повстанці, воюючи на три фронти, змушені були отримувати псевдоніми (псевда) для конспірації. Максима назвуть *Східняком*. З таким псевдонімом він присутній у всіх трьох романах. Здебільшого бійці самі собі вибирали псевда, але Максимові його вибрали інші. У ліси Волині він потрапив як радянський диверсант зі сходу, значить – східняк. Хорунжий Хмара думає: «*Можна не вірити йому. Навіть треба, бо цей східняк, схоже, не обурений більшовицькою пропагандою, а проникнутий нею. ...Словом, Хмара признався собі: тримається східняк гідно. Навіть неохота називати його москалем*» [8, с. 110]. На заході України москалями називали всіх росіян, у тому числі й українців, які жили за Збручем. Так поступово апелятив східняк переходить у власну назву. Остаточно псевдонім Коломієць отримав від Гармаша: «*Східняк від совітів теж ковтнув. Хіба ні, друже Східняк? Годилося кивнути. Та Коломієць знизив плечима. Він ще не мав псевдо. Тепер, схоже, Гармаш його вже нарік по-своєму. Хай буде Східняк*» [8, с. 205]. Здивованій польці Ванді пояснює, чому саме таке псевдо: *« – Чому ти Східняк? – Так назвали, – хотів додати, що отримав псевдо лиш кілька годин тому, та передумав, замість того додав: – Бо тут я східняк*» [8, с. 217]. Максим не був проти такого псевдоніма, що підтверджує текст: «*Крім цього, Коломієць змирився з тим, що відтепер із легкої руки Гармаша хоч-не-хоч, а мусить відгукуватися на Східняка, прийнявши нове прізвисько як справжнє повстанське псевдо*» [8, с. 223]. Для повстанців Коломієць стане другом Східняком. Капітан Фомін, розставляючи пастки для Максима на східних теренах, думав: «*Східняк. Мабуть, місцевий, з цих країв. Недарма ж прізвисько таке має*» [6, с. 250]. Для Ванди він залишиться дивним українцем, названим Східняком («*Диво мало цілком конкретне чоловіче втілення. Рятівник відгукувався на Східняка й справді поводив себе хоч сміливо аж до безглуздя, та все ж трошки інакше, ніж тутешні українці. Її життя два дні тому врятувала ось ця не зовсім зрозуміла Ванді інакшість*» [8, с. 263]).

У «Багряному рейді» головний герой «*внутрішньо готовий воювати з радянською владою. Та прийняти повстанське псевдо Східняк*» [6, с. 13]. Він зарекомендував себе з найкращого боку, тому

друг Гомін буде захищати його в скрутну годину: «*Чотовий Східняк, один з найліпших моїх командирів уже кілька днів у лабетах! Що маю робити? Пояснювати тим, хто бачив його в боях, з ким він ходив на смерть, – провина в походженні? Бачте, не там і не тоді народився чоловік! Не там служив, не ті думки виношує в голові*» [6, с. 64]. Східняка перевірятимуть, адже в загони УПА засилали диверсантів. Він це розуміє, тому під час розмови з референтом СБ Андрусем говоритиме: «*Я східняк, був під Совітами, працював на них. Отже, зрадник, щонайменше – підозріла особа*» [6, с. 70]. Та саме його призначають керувати боївкою, яку відправляють на схід. А до думок Східняка прислухалися. Товариш по зброї Чуб впевнений: «*Східняк знає, що каже*» [6, с. 238].

У романі «Біла ніч» хорунжий Східняк керує сотнею, не змінюючи псевдоніма: «*Сам Коломієць назвав себе Східняком, і не поміняв псевдо й дотепер. Це суперечило повстанським звичаям, які вимагали змінювати позивні. Проте псевдо найкраще говорило, ким він насправді є*» [7, с. 12]. Східняк організовує цілу низку різних акцій, його бойова група стає невловимою, що розлючувало чекістів: «*Рятує рекрутів із полону той самий Східняк, фантом, страшний сон усіх начальників НКВС, від районного до обласного*» [7, с. 17 – 18]. В одній із операцій свідки впізнають Східняка за характерною південною говіркою, визнають, що він є «вихідцем зі Східної України». Його псевдо наводить страх на капітана Полиніна: «*Полинін поперхнувся димом, закашлявся. ... Східняк? – Так точно. Коломієць Максим*» [7, с. 162]. А. Кокотюха не випадково створив такий образ і дав йому такий псевдонім, саме так він довів, що у рядах воїнів УПА були представники різних регіонів. Образ Максима Коломійця «покликаний, з одного боку, зруйнувати стереотип про обмежений регіональний, західноукраїнський характер повстанського руху через представлення фактів участі в ньому вихідців з Великої України (за підрахунками дослідників, 10 % особового складу УПА становили уродженці Наддніпрянщини), а з іншого – показати, що системі могли кинути виклик навіть її донедавна вірні захисники» [11, с. 6].

У романах «Чорний ліс», «Багряний рейд», «Біла ніч» натрапляємо на цікаві літературно-художні антропоніми, що є псевдонімами повстанців. Вояки УПА іноді мали по два і більше псевдо. Справедливо зазначає дослідниця псевдонімів воїнів УПА Н. Павликівська: «Жорстокі репресії, переслідування родин та

близьких змушували їх приховувати власні прізвища, і прибирати собі інші, нові імена – псевдоніми. Умови підпільної боротьби змушували учасників підпілля, воїнів УПА навіть міняти свої псевда» [10, с. 5]. Про це говорить Східняк під час розмови з агентом Цвяшком: «*Чому Цвях? Степан вочевидь не чекав такого, відповів не відразу. – Та як… Прізвище в мене таке, друже Східняк. Від нього й прізвисько, чи то як – псевдо. – Не дуже мудро. У нас обирають псевда такі, щоб себе не світити. Навіть імена задля цього міняють. – Чув, тебе кличуть східняком. Бо не тутешній, десь звідтіля. – Цвяшко кивнув кудись за плече. – Чотар казав, тебе тут саме за псевдом і впізнають*» [7, с. 246].

Серед досліджених літературно-художніх антропонімів виділяється псевдо *Хмара* (ЧЛ), яке мав хорунжий УПА. Крім псевдоніма *Хмара,* він ще має псевдо *Холодний.* Літературно-художні антропоніми Хмара і Холодний характеризують особу за звичками, рисами характеру та вдачі. Герой має пронизливо-холодний погляд, силу голосу, вміє швидко приймати рішення, виконувати завдання. У романі читаємо: «*Погляд виявився гострим, пронизливим, колючим, мовляв, знаю я тебе й бачу наскрізь. Коли заговорив, спокійно, рівно, ледь хрипкувато, силу відчула не лише Ксеня – усі, хто зібрався*» [8, с. 34]. Справжнє ім’я героя – *Павло Бережний*. Ім’я Павло – ім’я апостола, прізвище героя промовляє, адже ми знаємо, що саме Хмара буде охороняти, захищати Коломійця (Бережний – берегти). Коломієць зробить висновок: «*Виглядало: весь час, від самого початку, командир був його покровителем. Чому він так поводився, що змушувало Хмару, непохитного у власних переконаннях, стати для чужака, зайди, яким уважала його частина вояків, янголом-охоронцем, не інакше, – на ці питання вже ніхто ніколи не відповість*» [8, с. 289].

Псевдоніми воїнів Чорного лісу були різні за походженням. Виділяються найменування фітофорного походження: *Осика, Тополя, Явір* (що вбив Тополю), *Клен* (ЧЛ). Ми зафіксували також орнітономени: *Сокіл* (за схожістю – гостроносий), *Качур* (ЧЛ), *Грак* (БН), *Сорока* (БН). Псевдонім *Грак* вказує на схожість денотата з птахом: «*Сам Грак, худий, з великими, трохи вирячкуватими очима й кумедними вухами, які псували й без того негеройський вигляд вояка…*» [7, с. 16]. Грак добре орієнтувався на місцевості «*як тутешній, котрий пройде із заплющеними очима*» [7, с. 18]; «*Грак, котрий, за його словами, знав там усе як власну кишеню*» [7, с. 103].

Відчитується натяк на те, що ворони (граки) тримаються одного місця і добре його знають. Він «*повсякчас мав сумніви в доцільності тих чи інших дій, сприймаючи все довкола як плетиво таємних знаків, до яких варто дослухатися*» [7, с. 19]. Ці пернаті володіють магічним каменем і таємницею захованих скарбів. Грак вважається мудрим, бо довго живе на світі. Автор називає Грака всезнаючим, а Східняк каже: «*Мудрий ти чоловік, але часом не збагну твоєї логіки*» [7, с. 269]. Серед фаунономенів трапляються: *Хорт* (БР), *Ведмідь* (БР), *Тур* (БР), *Зубр* (БН). Напевно, при виборі псевдоніма зазнавали актуалізації асоціативно-образні зв'язки між специфічними рисами особи та особливостями тієї чи іншої тварини [9, с. 241]. І Тур, і Ведмідь відзначалися міцним здоров'ям, фізичною силою, часто вирішували проблему кулаками. Псевдоніми *Гармаш* та *Гонта* (ЧЛ), *Довбуш* та *Опришок* (БН) зараховуємо до псевдонімів, які відбивають історичне минуле українського народу, а *Лютий* – синонім до злий, сердитий (справжнє прізвище героя – Сердюк). Псевдонім *Лютий,* як і *Холодний*, асоціюється з силою, а також зі злістю та нещадністю до ворогів. Ціла низка псевдонімів є похідними від християнських імен: *Микола, Гнат, Лавро, Богдан, Карпо, Остап* (ЧЛ); *Андрусь* (БР) і (БН), *Мартин* (БР).

Псевдо *Остап* має *Данило Червоний*, воно теж промовляє. Остап у перекладі з грецької мови означає «стійкий, міцний, здоровий, веселий» [12, с. 275]. Усі ці риси притаманні герою. Вони теж мають стосунок до червоної барви, адже червоний колір асоціюється з любов'ю, чоловічою силою. Відчитується зв'язок між псевдонімом і справжнім прізвищем героя. Остап стійкий у своїх переконаннях, він прагне волі для себе та інших [Див. 3]. Про Остапа ходили легенди, його боялися вороги і свої. Автор зазначає: «*Зі свого місця Максим зміг, нарешті, краще роздивитися того, про кого багато наслухався від Хмари, і чиєю жорстокістю та непримиренністю хорунжий лякав. Той виявився доволі молодим, навіть, здається, трохи молодшим за Хмару. Хоч, можливо, подібне враження складалося, бо Остап був старанно, як для лісовика, поголений. Тим не менше, у його поставі вгадувалася сила. Причому зовсім не фізична: чоловік був худорлявим, та, попри це помітно міцним, збитим. Говорячи, ледь примружував очі, і зі свого досвіду читати людей Максим зрозумів: зараз, у цей момент, чоловік сам себе утримує в стані стиснутої пружини. І якщо вона розтиснеться, краще тому, на кого ця людина має зуб, поруч не стояти. … Але дивлячись на того, кого називали*

Остапом, усі, включно з Коломійцем, бачили перед собою тільки воїна» [8, с. 290 – 291]. Хмара не один раз говорив Коломійцеві, що Остап швидко приймає рішення, без церемоній. Коломієць *«уважав Остапа пихатим, від того – занадто категоричним та певною мірою зарозумілим»* [7, с. 79]. Але він також знав, що «*про його затятість ходили легенди. Мовляв, навіть мертвий прийде на допомогу й битиме ворога, наводячи тим самим на нього забобонний жах. Сміятися з цього можна скільки завгодно, та вже сама наявність подібних вигаданих історій давала Червоному вичерпну характеристику*» [8, с. 266]. У кінці роману «Біла ніч» у рубриці «Від автора» читаємо: «Натомість Данило Червоний – особистість, яка борцем народилася і яку не треба було формувати. … На його фоні «східняк» Коломієць мусив виглядати трошки хитрішим, часом – поміркованішим, дозволяти собі роздуми, рефлексії, певну обережність там, де Остап готовий одразу кинутися в бій. Так ці двоє дозволяють уявити об'ємний портрет українського повстанця…» [7, с. 283].

Серед псевдонімів повстанців виділяються такі, що відображають трудову діяльність людини, її професію, рід заняття (*Кошовий, Бондар, Кобзар, Товкач* (БР)); вдачу, характер, манеру поведінки та мовлення (*Гомін, Вихор, Шерех* (БР), *Тихий* (БН)); інші ознаки (*Чуб, Корж* (БР), *Зима* (БН)). До деяких псевдо автор подає енциклопедичну характеристику, наприклад, хорунжий *Вихор* умів несподівано наносити удари противнику, вихором здіймався і так само зникав. Поручик *Гомін* був дуже імпульсивним, нетерплячим, не випадково, коли йдеться про стан справ у відділах, про перевірки СБ, він не стримується: «*Гомін не витримав», «випалив Гомін, не задумуючись, якою буде реакція на свідоме порушення субординації», «Гомін уже не міг сидіти», «Поручик уже не міг зупинитися»* [6, с. 60 – 64].

Привертає увагу псевдонім *Дунай.* Ми не знаємо, чому саме так назвав А. Кокотюха свого героя, але такий відгідронімний псевдонім часто вибирали вояки. У романі «Багряний рейд» Східняк і Дунай виконують одне завдання – громлять ворога, але методи їхньої боротьби дуже різні. Дунай віддавав перевагу жорстким засобам та методам, правильними вважав лише свої рішення. «*Він умів досить швидко освоювати незнайому територію. Опинившись на новому місці, скоро починав легко орієнтуватися й визначати найкоротший маршрут руху із мінімальною похибкою. Через це Гордія Зіневича на*

псевдо Дунай призначили командиром одного з особливих відділів Служби безпеки. Якщо треба вистежити й ліквідувати ворожу диверсійну боївку, котра творить провокації, або виловити й покарати тих, із чиєї вини загинули підпільні групи, рівних тут майже не мав. За короткий час пішли чутки: Дунай вполює хоч на тому світі, витягне на цей, аби покарати ворога власноруч, відправити назад до пекла» [6, с. 216]. Напрошується асоціація з рікою Дунаєм, що за міфологічними уявленнями різних народів, є кордоном, що розділяє світи, як річка забуття на зразок давньогрецької Лети. Є щось символічне в тому, що автор поєднав цих двох героїв. Ми знаємо, що в історичних піснях Дунай згадується як кордон українських земель. Дунай – захід, Східняк – схід України. Їм обом, якими різними вони б не були, доведеться боротися за цю українську територію.

Наталія Павликівська зазначає, що на творення псевдонімів «впливають різні чинники: національно-культурний контекст, своєрідність національного світобачення й ментальності, природно-географічні особливості території тощо» [9, с. 243].

Якщо в повстанців є псевда, то у кримінальних елементів – прізвиська, а точніше – поганяла. Диверсійна група, у складі якої був і Коломієць, складалася з тих, хто відбував покарання на зоні. Автор подає інформацію: «*Мирон Князєв на прізвисько Князь, бандит, рецидивіст. Дмитро Зубов на прізвисько Зуб, ватажок банди грабіжників, убивця. Савелій Болотов на прізвисько Савка, злодій, торговець анашею… Петро Ігумнов на прізвисько Піп, грабіжник, чистив військові склади*» [8, с. 62]. Князь і Зуб – усічені варіанти прізвищ, Савка – розмовний варіант імені, Піп – близьке до релігійного ігумен – духовний сан монахів. Деякі з них мають семантичне навантаження. Напр.: «*Зуб гострив на Коломійця зуб*» [8, с. 62]; він погрожує Східняку: «*Зубами порвемо, тут на місці, усі троє*» [8, с. 79]; замість відповіді Зубов «*цикає зубом*» [8, с. 125]. У поведінці Князя відчитуються аристократичні манери: «*Майже відразу, не чекаючи команди, спокійно, навіть з гідністю, немов виправдовуючи прізвисько, назовні вийшов Князь*» [8, с. 76]. Бандит Ігор Грибов (БР) має прізвисько *Мухомор*, що асоціюється з поганим грибом.

Мають свої позивні і вороги повстанців – російські комісари: Василь Єрмолов (з документами на Оскара Крюгера) – *Василь*; Дмитро Маневич – *Манок*; Судоплатов – *Андрій.* Серед національно

значущих літературно-художній антропонімів, що належать до російської антропосистеми, є ще й інші: *Ярцев, Руфін, Жаріков, Пахомов (Пахомич*) (ЧЛ); *Фомін, Шевцов, Волобуєв, Колокольчиков, Колпакова* (БР); *Нечаєв, Полинін, Орлов* (БН) та ін. Ми зафіксували і польські (*Ванда Мостовська, Павел Круль, Збишек Житень, Мрувка, Кліковський, Окулицький (Ведмедик*)), і німецькі (*Ерик Венцель, Франц Хольман*) літературно-художні антропоніми.

Літературно-художня антропонімія зорієнтована на загальнонаціональні антропонімійні норми. У романі натрапляємо на велику кількість літературно-художніх антропонімів, носіями яких є місцевий люд – волиняни. Автор запозичив реальні імена та прізвища, що характерні для місцевості, де відбувалися події. Як зазначав Ю. Карпенко: «Зрозуміло, що у творі дія відбувається в якомусь місці (місцях) і в якомусь часі (часах): власні назви мають місцю й часові відповідати, виконуючи тим самим хронотопічну функцію, що обов'язково включає й етнічну класифікацію персонажів» [5, с. 62].

Поді в романах «Чорний ліс» та «Біла ніч» відбуваються на Волині, а в романі «Багряний рейд» – на територіях Житомирщини, Київщини, Хмельниччини, Вінничини, тому автор черпає з реальної антропонімії регіону такі оніми, які характерні для конкретної антропосистеми. До національно-значущих літературно-художніх антропонімів зараховуємо:

імена та їх варіанти: *Богдан, Ксеня, Максим, Оксана, Славко, Галя* (ЧЛ), *Андрій, Клим, Любов (Любава, Любка), Майя (Майка, Манька), Павла (Паша), Микита* (БР), *Галка (Галь, Галченя), Марта, Прокіп, Уляна, Юстина, Ярина* (БН);

прізвища: *Волосюк, Савчук* (ЧЛ), *Гордієнко, Навроцька, Степанюк, Щербань* (БР);

ім'я + прізвище: *Павло Бережний, Іван Бунчук, Микола Савчук, Іван Сердюк* (ЧЛ), *Іван Зозуля, Майя Зозуля, Остап Ревуцький, Дмитро Вознюк, Галина Дудко, Вася Щербань, Юрій Гордієнко, Павло Христюк, Василь Сміян, Мирон Чепіга* (БР), *Марта Голоднюк, Михайло Голяк, Мирон Чотар, Яків Антонюк, Степан Цвяшко, Іванна і Влас Холодницькі* (БН);

андроніми: *Савчучка, Волосючка* (ЧЛ);

ім'я + ім'я по батькові: *Любов Миронівна, Майя Пилипівна, Мирон Петрович* (БР). Такі називання не є характерними для

західного регіону, тому фіксували ми їх тільки в романі «Багряний рейд».

Більшість із перерахованих літературно-художніх антропонімів є популярними і поширеними на певних теренах України. У романах вони ідентифікують персонажів за національною ознакою. Відомий ономаст Л. Белей писав: «Адже нейтральне антропонімійне тло літературного твору твориться за умов максимального врахування соціальних, територіальних та часових факторів, що супроводжують функціонування реального антропонімікону українців» [1, с. 56].

Як бачимо, у романах про УПА Андрія Кокотюхи функціонують літературно-художні антропоніми, що несуть різну інформацію про героїв, мають неабиякий характеристичний потенціал, найрізноманітніші смислові та емоційні наповнення, супроводжуються конотаціями та різними асоціаціями. Псевдо Східняк, що належить головному героєві, має різні конотації: східняк (зі сходу), східняк (інший, чужий), східняк (свій). Усі літературно-художні антропоніми відіграють важливу роль у розгортанні сюжету, працюють на мету, завдання, ідею роману. Вони постають важливою складовою архітектоніки художнього тексту і відображають творче мислення письменника, багатство його мови, особливості стилю.

1. Белей Л. Нова українська літературно-художня антропонімія: проблеми теорії та історії. Ужгород, 2002. 176 с.
2. Белей Л. О. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії XIX – XX ст. Ужгород: Патент, 1995. 120 с.
3. Вегеш А. І. Стилістична роль літературно-художніх антропонімів роману «Червоний» Андрія Кокотюхи. *Лінгвістичні дослідження:* Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків, 2018. Вип. 48. С. 231 – 237.
4. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, В. В. Куйбіди. 5-те вид. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гавришенко В. М. 2015. 912 с.
5. Карпенко Ю. Про літературну ономастику: Міркування на базі твору Ліни Костенко «Коротко – як діагноз». *Літературна ономастика*: зб. статей. Одеса: Астропринт, 2008. С. 61–70.
6. БР. Кокотюха А. Багряний рейд: роман; передм. І. Патриляка. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с.
7. БН. Кокотюха А. Біла ніч: роман; передм. О. Пагірі. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 288 с.

8. ЧЛ. Кокотюха А. Чорний ліс: роман; пердм. І. Патриляка. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 304 с.
9. Павликівська Н. Українська громадсько-політична псевдонімія ХХ (1929 – 1959 рр.) – поч. ХХІ століть. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету.* Серія: Мовознавство. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2017. Вип. 1 (27) 2017. С. 239 – 243.
10. Павликівська Н. Словник псевдонімів ОУН–УПА. Вінниця: О. Власюк, 2007. 440 с.
11. Пагіря О. Під покровом таємної війни. Кокотюха А. Біла ніч: роман; передм. О. Пагірі. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. С. 5 – 7.
12. Трійняк І. І. Словник українських імен. К.: Довіра, 2005. 509 с.